

İhsan Güneş'e Armağan

Editörler:

Kemal Yakut

Zafer Koylu

Siyasal Kitabevi

Aralık 2024, Ankara

Bu kitabın yayın hakkı SİYASAL KİTABEVİ'ne aittir. Yayınevinin ve yayınlayıcısının yazılı izni alınmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

İhsan Güneş'e Armağan

Editörler: Kemal Yakut, Zafer Koşlu

Kapak Tasarımı - Sayfa Düzeni: Şeyma Çetin

©Siyasal Kitabevi Tüm Hakları Saklıdır.

1. Baskı: Aralık 2024, Ankara

ISBN No: 978-625-6586-30-7

Siyasal Kitabevi-Ünal Sevindik

Yayıncı Sertifika No: 14016

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

http://www.siyasalkitap.com

Baskı:

Sayfa Basım Sanayi Tic. Ltd. Şti.

Tevfik İleri Mah. Emek Cd. Polat Sk.

No:2 Pursaklar/ANKARA

Sertifika No: 77079

Dağıtım:

Siyasal Kitabevi

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

http://www.siyasalkitap.com

İhsan Güneş'e Armağan

Editörler:

Kemal Yakut

Zafer Koylu

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	7
İHSAN GÜNEŞ'İN HAYAT AKIŞI	9
PROF. DR. İHSAN GÜNEŞ'İN YAYINLARI.....	13
EŞİM İHSAN GÜNEŞ	21
Zeliha GÜNEŞ	
AHMET MUMCU	27
III. MUSTAFA EVKAFI VE GELİR KAYNAKLARI.....	29
Meral BAYRAK (FERLİBAŞ) - Mustafa KOCAKAYA	
BALKAN SAVAŞLARI VE MAKEDONYA'NIN KAYBEDİLMESİ.....	65
Zafer KOYLU	
BABIÂLİ DARBESİ'NE KARŞI DARBE: TAKLİB-İ HÜKÜMET	91
Kemal YAKUT	
TELGRAFCI M. İHSAN (PERE) BEY'İN II. MEŞRUTİYET VE I. DÜNYA SAVAŞI	
ANILARI.....	109
Halil ÖZCAN	
MÜTAREKE İSTANBULU'NDA BİR HAYIR CEMİYETİ: ARAP	
CEMİYET-İ HAYRİYESİ	129
Kenan ÖZKAN	
BİRİNCİ TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ DÖNEMİ'NDE MUSTAFA KEMAL	
(ATATÜRK)'E SİYASAL MUHALEFETİN NEDENLERİ VE SONUÇLARI.....	149
Mustafa ALBAYRAK	

İKTİDARIN SINIRLANDIRILMASI AÇISINDAN 1924 ANAYASASI.....	171
--	------------

Temuçin F. ERTAN - Murat SOYSAL

ATATÜRK'ÜN İNKILAP UYGULAMALARINDAKİ ZORLUKLAR ÜZERİNE

BAZI TESPİTLER.....	185
----------------------------	------------

Cezmi ERASLAN

CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA İZLENEN SANAYİİ POLİTİKASI ÇERÇEVESİNDE

HARP SANAYİİ KURMA GİRİŞİMLERİNİN DEĞERLENDİRMESİ	209
--	------------

Hüsnü ÖZLÜ

CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE TÜRKİYE'DE ORMANLAR VE ORMANCILIK

(1923-1950)	227
--------------------------	------------

Mehmet KAYIRAN

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI YILLARINDA TÜRKİYE'DE EĞİTİM VE KÜLTÜR

GELİŞMELERİ (1939-1945)	245
--------------------------------------	------------

Seçil KARAL AKGÜN

1950 SONRASI DEMOKRASİ VE ASKERİ MÜDAHALELER.....	267
--	------------

Ergün AYBARS

1970'li YILLARDA TÜRKİYE'DE MİZAH DERGİLERİ.....	277
---	------------

Hakan UZUN

SUNUŞ

Prof. Dr. İhsan Güneş Hocamızla tanışıklığımız kırk yıl öncesine dayanıyor. Tarih Bölümü'ne kayıt yaptıran her öğrenci birkaç gün içerisinde mutlaka Hoca'nın adını duyar ve "ilk dersini" alırdı. Öğrenciler arasında kuralcı ve notu "kıt" bir hoca olarak bilinirdi. Fakat mezun olduktan sonra çok şey öğrendiklerini ve öğrenciliklerine dair anıların büyük bir kısmının İhsan Hoca'ya ait olduğunu da belirtirlerdi.

Hocamız, adeta Tarih Bölümüyle özdeşleşmişti. Bütün dikkatini Bölümün Türkiye genelinde tanınmasına, akademik niteliğinin artmasına vermişti. Hiç kuşkusuz bu tavrı takınmasında yönetici olmasının büyük payı vardı. Fakat Araştırma Görevlisi olarak Bölümde yer almaya başladığımızda bu yaklaşımının kökeninde rekabet duygusunun daha fazla yer tuttuğuna tanık olduk. Evet, Hoca rekabeti seviyor, kendisini sürekli geliştiriyor ve yeni hedefler belirliyordu.

Aslında uzun yıllar (1983-2008) yöneticilik yapmış olması, onun kişisel akademik gelişimine ve üretkenliğine ket vurduğu kanısındayız. Tüm zamanını akademik çalışmalara ayırmış olsaydı, muhtemelen daha üretken olacaktı ve daha fazla eser kaleme alabilecekti. Fakat çalışma arkadaşlarının çoğundan önce akademik unvanlarını kazanınca, yöneticilik yapması da kaçınılmaz olmuştu.

İhsan Hocamızın, yakın Türkiye Tarihi ile ilgili birçok çalışması bulunmaktadır. Hiç kuşkusuz bu çalışmaları içerisinde Türkiye siyasi tarihi başta gelmektedir. Yayınladığı eserlere göz atıldığında, özellikle "Birinci TBMM"ni farklı açılardan ele alan ilk yazıların ve araştırmaların ona ait olduğu görülecektir. Bu yanı sıra da birçok kitap, makale ve lisansüstü tezlere kaynaklık yaptığı da söylenebilir. Aynı şekilde TBMM Vakfı Yayınları arasında çıkan "Türk Parlamento Tarihi Meşrutiyete Geçiş Süreci: I. ve II. Meşrutiyet" adlı kitabı araştırmacıların sıklıkla başvurduğu kitaplar arasındadır. Hiç kuşkusuz İhsan Hoca'nın tüm yayınlarına bakıldığında İmparatorluk'tan ulus devlete geçişle ilgili kimi sorulara yanıt arandığı görülecektir.

İhsan Güneş Hoca gerek yöneticiliğinde, gerekse akademik çalışmalarında kimi zaman "haksız" eleştirilere de uğradı. Evet, İhsan Hoca inanmış bir Kemalist'ti. Düşünce dünyası Cumhuriyet'in kurucu değerleriyle şekillenmişti. Atatürk'ün çağdaşlaşma ülküsüne bağlıydı. Bundan da hiç vazgeçmedi.

Elinizdeki "Armağan" kitabı, değerli Hocamız İhsan Güneş'in akademik serüveninde yolları çakışan meslektaşları ve O'nun öğretmenliğinden nasiplenen bizler gibi bazı öğrencilerinin katkılarıyla hazırlandı. Kitaba omuz verenlere teşekkür borçluyuz.

İhsan Hoca'nın akademik hayatında da iz bırakan Prof. Dr. Ahmet Mumcu, çok arzu etmesine rağmen rahatsızlığından dolayı yazısını gönderemedi. Hiç kuşkusuz Armağan kitapta yer almak isteyen başka meslektaşlarının da olduğunu biliyoruz. Yer alamayan meslektaşlarının da mazur görmesini diliyoruz.

Bu kitabı, İhsan Güneş Hoca'nın meslektaşları ve öğrencileri olarak 75. Yaşına "Armağan" olarak takdim etmek istiyoruz.

Kendisine uzun ve sağlıklı bir ömür diliyoruz.

19 Kasım 2024

Eskişehir

Kemal YAKUT

Zafer KOYLU

İHSAN GÜNEŞ'İN HAYAT AKIŞI

İhsan Güneş hoca nüfus cüzdanına göre 1 Ocak 1951'de Sivas'ın Şarkışla Kazası Kılıççı köyünde dünyaya gelmiştir. Kendisi bu tarihin doğru olmadığı kanısındadır. Aralık-Ocak aylarında köyden kasabaya gitmenin oldukça zor olduğunu söylerdi. Zira o aylarda çok kar yağdığını, köylülerin dışarı çıkamadığını ve o nedenle doğum tarihini bir yıl geriye götürürdü. Köy'ü, Kızılırmak vadisindeydi. Köyle ırmak arası 5 km kadardır. Ona göre Irmağın köye bir faydası yoktu. Çünkü mevcut arazinin yüzeyi ile ırmağın yatağı arasında metrelerce derinlik sözkonusuydu. Aynı zamanda bu bölgede ırmağın suyu da oldukça tuzluymuş. Köyün etrafını saran dağlar insan yaşamını zorlaştırmıştır.

Köy halkı tarım ve hayvancılıkla geçimini sağlamaktaydı. Köyde herkesin az da olsa toprağı bulunmaktaydı. Ekilebilir arazinin yeterli olmadığını söylemeden geçmezdi hoca. Öyle anlaşıyor ki üretimde karasaban, hayvan ve insan emeğı belirleyiciydi. Zengin bir köy değildi İhsan hocanın köyü. O nedenle de toprak ağalığı gibi bir düzen oluşmamış, ailesi bahardan başlayarak kışa kadar hep toprakla, hayvanlarla ilgilenir, kışın ise evlerine çekilirlermiş.

Köyün okulu olmadığından uzun süre geleneksel yöntemlerle okul ihtiyacı giderilmeye çalışılmıştır. Köy muhtarlığı, kış aylarında askerde çavuş olmuş ya da okuması yazması iyi olan birini eğitmen olarak tutar ve bir odada çocuklara okuma yazma, biraz da matematik öğretmesi uygulamasını başlatmıştır. Ailesi Hoca'nın ücretini yazın ödermiş. Köye okul 27 Mayıs 1960 ihtilalinden sonra açılmıştır. Yedek subayların öğretmen olarak atanması kararlaştırılınca Hoca'nın köyüne de bir öğretmen atanmıştır. Bu öğretmen köy çocuklarını toplayınca kiminin okuma yazma bilmediğini, kiminin ise ileri düzeyde okuma yazma bildiğini görünce çocukların sınıf düzeyini belirlemek üzere İlçe Milli Eğitim Müdürü ile görüşerek okuma yazma bilenlerin ilçede sınava tabi tutulmasını kararlaştırmıştır. Dolayısıyla öğrencilerin sınıf düzeyi Milli Eğitim Müdürlüğünce yapılan sınavla belirlenmiştir. Yapılan sınav sonucunda Hoca'nın 3. sınıftan başlaması uygun bulunmuştur. Köy çocuklarından hiç kimse 4.ve 5. sınıfa alınmamıştır. Hoca yaşça kendinden büyük olanlarla birlikte okumuştur.

Anne ve babası ilkokulu bitiren İhsan Hoca'nın okumasını istemiş ve bu nedenle Ankara'ya göndermiştir. Ankara'da amcaları vardır. Amcaları Hoca'yı kendilerine yakın olan Kıbrıs Bayraktar Orta Okulu'na yazdırmıştır. Bu okul sabahları ilkokul öğleden sonra ise ortaokul olarak hizmet veriyormuş. Bir süre sonra çocuklar Gazi Osman Paşa Ortaokulu'nun inşaatı bitince oraya taşınmışlardır. Ortaokulu Gazi Osman Paşa da bitirmiştir.

Hoca okul tatil olduğunda köyüne dönüyor, okul başlayınca Ankara'ya yeniden gelmekteydi. 13 yaşına gelinceye kadar köy yaşamının her aşamasını yaşamıştır. Yeri gelmiş koyun gütmüş, yeri gelmiş sabanla toprağı işlemiş, yeri

gelmiş tarlada tırpan ile ekin biçmiş, harmanda döven sürmüş vs. Köyden Ankara'ya gelince yerleştikleri gecekondu mahallesinde de varoş yaşamının özelliklerini öğrenmiştir. Zor ve sıkıntılı bir süreç yaşamıştır.

Liseyi, Ankara Atatürk Lisesi'nde okuyan İhsan Hoca, öğrenci iken yazları çalışarak ailesini ekonomik açıdan desteklemiştir. Lisede Fen kolunda okumasına rağmen Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesine kaydolmuş ve 1973 yılı Haziranında mezun olmuştur.

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin Tarih Bölümünde Ortaçağ Kürsüsü öğrencisi iken bu kürsüde verilen dersleri sevmemiş, başında Prof. Dr. Enver Ziya Karal'ın bulunduğu Yakınçağ Tarihi Kürsüsüne geçmiştir. Yakın dönem konuları daha çok ilgisini çekmiş ve yüksek lisans yapmayı düşünmüştür. O dönemde başlayan çalışmalarını günümüzde de hala sürdürmektedir.

Üniversiteyi bitiren Hoca Bayındırlık Bakanlığında memur olarak çalışmaya başlamıştır. Zaten okurken de yaz tatillerinde çalışmıştır. Yüksek lisans yapmayı kafasına koyan Hoca, ne yazık ki mezun olduğu yıl yüksek lisansa başlayamamıştır. Çünkü Prof. Dr. Mustafa Akdağ'ın ölümü, Prof. Dr. Enver Ziya Karal'ın emekli olmasıyla Yakınçağ Tarihi kürsüsü büyük bir sarsıntı geçirmişti. Kürsü başkanlığına getirilen Prof. Dr. Şerafettin Turan da derslerinin çokluğu nedeniyle yüksek lisan programı açmamıştı. 1974 yılında Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümünde Yüksek Lisans eğitime başlamıştır. Memuriyetle yüksek lisansı bir arada götürmede çeşitli zorluklarla karşılaşmış ve öğretmenliğe geçmeyi kararlaştırmıştır. Her başvurusunda Ankara dışı illere ataması çıkınca buralara gitmemiş ve beklemiştir. Netice de Ankara Yıldırım Beyazıt Orta Okuluna Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak atanmıştır. İlginç olan İhsan hoca liseden sonra hiç coğrafya dersi almadığı halde öğretmenliğe başlayınca coğrafya konularını işlemek zorunda kalmasıdır. (Tarih Bölümünde kürsü dersleri dışında seçmeli derslerinde alınması zorunluymuş ve bu dersler arasında coğrafya da varmış. Hoca coğrafya yerine Siyasal Bilgiler Fakültesinden İktisat dersini almış). Daha yeni başlamış olmasına rağmen bir de teftiş geçirmiştir. Harp Okulu öğretmenliği için açılan sınava katılmış, sınavı kazanmış olmasına rağmen ataması yapılmamıştır. Bir süre sonra da Gazi Eğitim Enstitüsü'nde Tarih öğretmeni olarak görevlendirilmiştir. Okullarda siyasi-ideolojik çatışmaların olduğu bu dönemde Eğitim Enstitüsü'nde görev yapması Hoca'nın deneyim kazanmasına olanak sağlamıştır. Hoca'ya göre derslerde lider durumda olan ve ideolojik çatışmaları körükleyen öğrencilerin 12 Eylül'den sonra sokakta özgürce dolaşması, oysa sınıfta sadece "öğrenci" olarak bulunan kimi kişilerin tutuklanması "ilginçti". Bu durum İhsan Hoca'yı derinden etkilemiştir.

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı çalışmanın güçlüğünü bilen Hoca herhangi bir nedenle Ankara dışına "sürülmemek" için Akademilerde Devrim Tarihi öğretmenliği yapmayı planlamış ve bu doğrultuda da bazı girişimlerde bulun-

muştur. Bu arada doktora öğrenimi için Ankara Üniversitesi'ne dönmüş ve yeni oluşturulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti ve Devrim Tarihi Anabilim Dalında Prof. Dr. Nejat Kaymaz'ın danışmanlığında doktora yapmaya başlamıştır. Hem öğretmenlik hem de doktora çalışmasını birlikte götüren İhsan Hoca Selçuk Üniversitesi Tarih Bölümünce açılan asistanlık sınavına girmiş ve Selçuk Üniversitesi Tarih Bölümünde asistanlığa başlamıştır. Buradaki çalışması kısa sürmüştür. Yüksek Öğretim Kanunu çıkınca asistanlık kurumu araştırma görevliliğine dönüştürülmüş ve sözleşmeli hale getirilmiştir. Rektör, Yüksek Öğretim Kurumu üyeliğine atanmış, Edebiyat Fakültesi Dekanının görev süresi bitmiş ve Selçuk Üniversitesi'nde önceki dönemden farklı 12 Eylül ruhuna uygun bir dönem başlamıştır. Düşüncelerinden hoşlanmadıkları "solcu" olarak gördükleri kimi öğretim elamanlarının görevlerine son vermeye başlamışlardır. Tam bir kıyım dönemi yaşanmıştır. Edebiyat Fakültesi en çok öğretim elamanı kaybeden fakülte olmuştur.

Üç kişilik Tarih Bölümünde doktorasını yeni bitirmiş öğretim elamanı olan ve bölümün tüm yükünü çeken Hoca'nın da görevine son verilmiştir. Bunun üzerine İhsan Hoca arayışa girmiş ve Anadolu Üniversitesi'nde öğretim elamanına ihtiyaç olduğunu öğrenince buraya başvurmuş ve başvurusu kabul edilerek İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi okutmak üzere 1982 Kasım'nda ataması yapılmıştır. O günden başlayarak Anadolu Üniversitesi'nin kendine özgü kurumsal kültürüyle beslenmeye başlayan Hoca daha sonra 1983'te Tarih Bölümünü kurmak üzere Fen-Edebiyat Fakültesine atanmıştır. Tek kişi olarak başladığı Tarih Bölümünü zaman içinde geliştirmiş, ülkemizin Tarih Bölümleri içerisinde özellikle Yakın Tarih alanında saygın bir yere gelmesine çaba harcamıştır. Hoca bir yandan yönetici olarak bölümü geliştirmeye çalışırken öte yandan da ara vermeden araştırmalarını sürdürmüş doçent olmuştur. Tarih Bölümü'nün dışında Rektörlüğe bağlı Atatürk İlkeleri İnkılap Tarihi Bölümü Başkanlığı, Açık Öğretim Fakültesinde İlkokul öğretmenleri için açılan programın Sosyal Bilgiler Bölümünün koordinatörlüğünü yapmıştır. Lisans Tamamlama Programının Tarih kitaplarının hazırlanmasında da görev almıştır.

Anadolu Üniversitesi 18 Ağustos 1993'te 496 sayılı kararname ile bölündü. Bu kararname ile Fen-Edebiyat Fakültesi'nin idari ve akademik personeli ile taşınır-taşınmaz bütün malları yeni kurulan Osmangazi Üniversitesi'ne aktarıldı. Yıllarca uğraşarak sağlanan akademik birikim bir çırpıda Osmangazi Üniversitesi'nde kaldı. Bölümün çok değerli, birikimli hocalarından kopuldu. Yıllarca o boşluk doldurulamadı. İhsan Güneş Hoca ve bir grup öğretim elemanı Anadolu Üniversitesi'nde yeni kurulan Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü kadrosuna atandı. Artık İhsan Hoca için yeni bir dönem başlıyordu. Tarih Bölümü'nün kurucu bölüm başkanı oldu. Deyim yerindeyse "sıfırdan" başlayıp, yeni bölümü kalkındıracaktı. Üstelik yeni fakültenin dekan yardımcılığını da üstlenmişti. Bir

süre sonra bölüm başkanlığı ve dekan yardımcılığından istifa etti. Ancak yöneticilik İhsan Hoca'nın peşini bırakmayacaktır. 1996'dan itibaren iki dönem dekanlık, 2002-2008 arasında yeniden bölüm başkanlığı yapacaktır. Üniversite Yönetim Kurulunda, Üniversite Senatosunda üye olarak yer alacaktır. Bu uzun yıllar boyunca Üniversitenin aldığı stratejik kararlarda ve uygulamalarında önemli roller üstlendi. Adından çok söz edilen bir Hoca olarak Bölüm, Fakülte ve Üniversitenin tarihine geçti.

İhsan Hoca sadece yöneticiliğiyle değil, eş zamanlı yaptığı akademik çalışmalarla da önemli işler yaptı. Uzun yıllar Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı (ATASE) ve Atatürk Araştırma Merkezi kurullarında da yer aldı. Türkiye tarih yazımında yeni tartışma alanları açtı. Binlerce lisans, onlarca yüksek lisans ve doktora öğrencisi yetiştirdi. İhsan Hoca 45 yıllık çalışma hayatının ardından 1 Ocak 2018'de emekliye ayrıldı. Emeklilik hayatında da üretmeye devam etmektedir.

Hacettepe Üniversitesi Yüksek Lisans diploma töreni

PROF. DR. İHSAN GÜNEŞ'İN YAYINLARI

Kitaplar

Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Düşünce Yapısı (1920-1923), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 1997.

Nutuk (Kısaltan Prof. Dr. İhsan GÜNEŞ), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1995.

Türk Parlamento Tarihi Meşrutiyete Geçiş Süreci I-II. Meşrutiyet Dönemi (1839-1920), TBMM Vakfı Yayınları, Ankara 1997.

Türk Parlamento Tarihi Meclisi Ayan ve Meclis-i Mebusan Üyelerinin Özgeçmişi C.2, TBMM Vakfı Yayınları, Ankara 1998.

Türk Parlamento Tarihi V. Dönem 1935-1939 C.2, TBMM Vakfı Yayınları, Ankara 2001.

Türk Parlamento Tarihi V. Dönem 1935-1939 C.1, TBMM Vakfı Yayınları, Ankara 2004.

Anadolu Üniversitesi'nde Atatürk'ü Anarken (1998-2005), (Yayına Hazırlayan: İhsan Güneş), Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2005.

Osmanlı'dan Cumhuriyete Eskişehir (1840-1923), (Kemal Yakut'la birlikte), Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2007.

Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Türkiye'de Hükümetler, Programları ve Meclisteki Yankıları (1908-1923), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2012.

Atatürk Dönemi Türkiye'sinde Milletvekili Genel Seçimleri (1919-1935), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2016.

Milli Tarih 6, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1995.

Editörlük

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi I-II, (Editör: İhsan Güneş), Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları, Eskişehir 1994-2011 (16 Baskı yapıldı)

Dünyanın ve Türkiye'nin Yakın Tarihi, (Editör: İhsan Güneş), Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları, Eskişehir 1994

Kitap Bölümleri

- “Vilayat-ı Şarkıyye Muhacirleri ve Türkiye Büyük Millet Meclisi”, **Atatürk Armağanı**, Samsun 1988, s.141-154.
- “Osmanlı İmparatorluğu’nun Yıkılışını ve Türk İnkılâbını Hazırlayan Sebeplere Toplu Bakış”, **Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi I**, Yükseköğretim Kurulu Yayınları Ankara 1989, s.14-36.
- “Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin Açılması”, **Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi I**, Yükseköğretim Kurulu Yayınları, Ankara 1989, s.89-105.
- “Mudanya’dan Lozan’a”, **Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi I**, Yükseköğretim Kurulu Yayını, Ankara 1989, s.165-184.
- “Türk İnkılâbının Stratejisi”, **Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi II**, Yükseköğretim Kurulu Yayını, Ankara 1989, s.3-14.
- “1923 Seçiminde Oylar Nasıl Verildi?”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, **Muammer Aksoy’a Armağan**, Ankara 1991, s.253-264.
- “Cumhuriyetin İlânı ve Halifeliğin Kaldırılması”, **Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi**, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Lisans Tamamlama Programı, Eskişehir 1991, s.1-16.
- “Çok Partili Yaşama Geçiş”, **Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi**, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Lisans Tamamlama Programı, Eskişehir 1991, s.85-100.
- “İnkılâplara Karşı Tepkiler”, **Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi**, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Lisans Tamamlama Programı, Eskişehir 1991, s.101-112.
- “Cumhuriyet Dönemi Türk Dış Politikası”, **Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi**, Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi Lisans Tamamlama Programı, Eskişehir 1991, s.113-133.
- “Cumhuriyet Döneminde Ekonomik ve Mali Alandaki Gelişmeler”, **Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi**, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Lisans Tamamlama Programı, Eskişehir 1991, s.60-84.
- “Amerika Birleşik Devletleri’nin Kurulması”, **Avrupa Tarihi**, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Lisans Tamamlama Programı Eskişehir 1991, s.121-134.
- “Avrupa’da İttifakların Doğuşu ve I. Dünya Savaşı”, **Avrupa Tarihi**, Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi Lisans Tamamlama Programı Eskişehir 1991, s.201-216.

- “II. Meşrutiyet Devri (1908-1918)”, **Osmanlı Tarihi**, Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi Lisans Tamamlama Programı, Eskişehir 1991, s.223-238.
- “1923 Seçimleri”, **70. Yılı Ulusal ve Uluslararası Boyutlarıyla Atatürk’ün Büyük Nutuk’u ve Dönemi**, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Yayını, Ankara 1998, s.113-131.
- “Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin Toplanması ve Nitelikleri”, **Birinci Meclis**, Sabancı Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1998.
- “Atatürk Döneminde Seçimler (1920-1938)”, **Cumhuriyetin 80. Yılına Armağan**, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara 2004.
- “Vahdettin’in Amerikan Cumhurbaşkanı’na Yazdığı Mektup”, **Tarih Araştırmaları Dergisi**, **Yücel Özkaya Armağanı** C.24, S.37, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Ankara 2005.
- “Siyasi Müsteşarlıkların Kurulması ve Kaldırılması”, **Neşet Çağatay Armağanı**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2005.
- “Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde Kütahya Milletvekilleri”, **Yavuz Er-can’a Armağan**, Ankara 2008, s. 467-478.
- “Birinci Dünya Savaşı’ndan Cumhuriyet’e Eskişehir”, **Kurtuluş ve Aydınlanma**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2009.
- “1923 İstanbul Seçimleri”, **Yahya Akyüz’e Armağan**, Ankara 2011, s.747-762.
- “Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Siyasal Yapılanma”, **Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2012.
- “Türk Kadınlarına Seçme Hakkı Verilsin Mi, Verilmesin Mi?”, **Musa Çadircı’ya Armağan Yazıları**, Bilgin Kültür Sanat Yayınları, Ankara 2013, s.157-170.
- “Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Siyasal Yapılanma”, **Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2012.
- “Yeni Türkiye Devleti’nden Türkiye Cumhuriyeti’ne Siyasal Yapının Dönüşümü (1920-1923)”, **Türkiye Cumhuriyeti Siyasi Tarihi**, (Editör Şaduman Halıcı), Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2013.
- “Demokrasi: Anlamı ve Tarihsel Gelişimi”, **Türkiye’de Demokrasi ve Parlamento Tarihi** (Editör Şaduman Halıcı) Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2013.
- “Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi”, **Osmanlı Mebusan Meclisi’nden Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne Milli Egemenlik**, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüd (ATASE) Daire Başkanlığı Yayını, Ankara 2014, s.17-36.

“Atatürk İlkeleri ve Atatürk Döneminde Dil-Tarih ve Kültür Alanındaki Çalışmalar”, **Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2015.

“Türkiye’de Anayasal Düzenin Evrimi”, **Türk İnkılap Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti**, (Editör: Prof. Dr. Cemil Öztürk), İstek Yayınları, İstanbul 2018, s.212-246.

“Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde Denetim: İsmail Fazıl Paşa’nın Vekillikten Düşürülmesi”, **Millî Mücadele 1920**, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara 2020, s.55-71.

“Birinci Büyük Millet Meclisi’nin Özellikleri”, **Türk Tarihinde Meclis**, İstanbul 2021, s.197-221.

“İlk Osmanlı Mebusanı’nın Oluşum Biçimi”, **Mehmet Kayıran’a Armağan**, Eskişehir 2022, s.215-242.

“Kader Yılında (1922’de) Türkiye Büyük Millet Meclisi”, **Türk İstiklal Harbinin 100. Yılında 1922 Yılı Gelişmeleri**, Editör. Özlem Arslan, İstanbul 2022, s.235-254.

“Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde Seçim Sistemi Tartışmaları (1920-1923)”, **TBMM Yüzüncü Yıl Armağanı**, Anayasa Hukuku Araştırma Derneği, Tekin Yayınevi İstanbul 2022, s.475-517.

“Devlet Kuran Meclis: Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi”, **100. Yılında Cumhuriyet. Cumhuriyet Erdemdir**, Editör Doç. Dr. F. Rezzan Ünalp, Ankara Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Ankara 2023, s.187-210.

“İstanbul ve Ankara Hükümetleri Arasında İktidar Mücadelesi (1919-1922)”, **100. Yılında İstanbul’un Kurtuluşu**, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul 2023, s. 113-143.

Makaleler

“I. Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde II. Müdafaa-i Hukuk Grubunun Programı (II. Grubun)”, **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Araştırmaları Dergisi**, C. XIV, Ankara 1983, s.113-121.

“Kitap Tanıtılması”, **Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C.1, Eskişehir 1983, s.2.

“Atatürk’ün Bilinmeyen Bir Konuşması”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, C.1, S.5, Ankara 1986, s.463-465.

- “Müdafaa-i Hukuk Derneği’nden Halk Fırkasına Geçiş”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, S.8, Ankara 1987, s.427-442.
- “Ali Rıza Paşa Hükümeti Programı ve Meclis-i Mebusan’daki Yankıları”, **Atatürk Yolu**, C.1, S.1, Ankara 1988, s.13-29.
- “Millî Mücadele Dönemi Bütçeleri”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, C.4, S.12, Ankara 1988, s.763-782.
- “II. Meşrutiyet Dönemi Hükümet Programları”, **Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma Merkezi Dergisi**, S.1, Ankara 1990, s.171-270.
- “1912 Seçimleri ve Eskişehir’de Meydana Gelen Olaylar”, **Belleten**, C.LXV, S.216, Ankara 1992, s.459-482.
- “Azmi Milli Yurdu Nizamnamesi”, **Atatürk Yolu Dergisi**, Yıl:6, S.12, Kasım 1993, s.373-382.
- “Büyük Taarruz Öncesinde Diplomatik Hazırlıklar”, **Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, C.1.S.1, Eskişehir 1999, s. 68-82.
- “Atatürk ve Demokrasi”, **Atatürkçü Bakış**, C.1, S.2., Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa 2002.
- “Meclis-i Mebusan’dan Türkiye Büyük Millet Meclisine”, **Yeni Türkiye, TBMM’nin 100.Yılı Özel Sayısı I**, Ocak-Şubat 2020, s.90-101.
- “Teşkilatı Esasiye Kanunu’nun (1921 Anayasası’nın) Yapılış Süreci”, **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C.20, S.2, Eskişehir 2020, s. 233-256.

Bildiriler

- “1920’de Seyyar Jandarma Müfrezelerinin Kurulması ve Bunların İç Güvenliğin Sağlanmasındaki Rolü”, **Birinci Askeri Tarih Semineri Bildiriler II**, Ankara 1983, s. 203-215.
- “Bursa’nın Yunan Orduları Tarafından İşgali ve Doğurduğu Tepkiler”, **İkinci Askeri Tarih Semineri**, Ankara 1985, s.140-163.
- “Ermeni Sorunu (1920-1923)”, **Uluslararası Terörizm ve Gençlik Sempozyumu**, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Sivas 1986, s.31-45.
- “I. Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde Denetim”, **XI. Türk Tarih Kongresi**, C.VI, 05-09 Eylül 1990 Ankara.
- “Mudanya Görüşmeleri Sırasında Türkiye Büyük Millet Meclisi”, **Mudanya**

Mütarekesi ve Uluslararası Sonuçları Sempozyumu, Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa 1993, s.141-155.

“Atatürk Döneminde Kamuoyunun Oluşumu: Seçimler (1920-1938)”, **Atatürk 4. Uluslararası Kongresi**, C.1, Ankara 2000.

“Milli Egemenliğe Dayalı Yeni Devletin Kuruluşunda Edirne Milletvekillerinin Rolü”, **Milli Egemenlik**, Ankara 2000.

“Heyet-i Vükelâ’nın Görev ve Sorumlulukları ve Siyasi Kültürümüze Katkıları”, **XIV. Türk Tarih Kongresi**, C.II-K.I, 9-13 Eylül 2002.

“V. Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyelerinin Sosyo-Ekonomik Düzeyi”, **Beşinci Uluslararası Atatürk Kongresi** (8-12 Aralık 2003), C.2, Ankara 2005.

“Atatürk Devrinde Azınlıkların Siyasal Temsil Hakları”, **XXI. Yüzyılda Atatürk’ü Düşünmek. Türkiye Barolar Birliği Uluslararası Atatürk’ü Çağdaş Yorumlama ve Anma Programı 1**, (9-14 Kasım 2009), Ankara 2009.

“Osmanlı’dan Cumhuriyete Azınlıkların (Türk ve Müslüman Olmayanların) Meclis’te Temsili”, **XVI. Türk Tarih Kongresi**, C.IV-K. II, 20-24 Eylül 2010 Ankara.

“Evrensel Barışın Dayanakları”, **6. Uluslararası Atatürk Kongresi**, (Ankara, 12-16 Kasım 2007), C.2 Ankara 2010.

“Osmanlı İmparatorluğunda Anayasa, Parlamento ve Demokrasi Anlayışı”, **Cumhuriyet Dönemi Demokratikleşme Faaliyetleri Sempozyumu Bildirileri**, (28 Ekim 2005), **Atatürk Araştırma Merkezi**, Ankara 2010.

“İsmet İnönü’nün Türkiye Büyük Millet Meclisi’ndeki Faaliyetleri”, **Ölümünün 36’ncı Yıl Dönümünde İsmet İnönü Paneli**, (25 Aralık 2009), Genel Kurmay Başkanlığı, Ankara 2010.

“30 Ağustos ve TBMM”, **Millî Mücadele ve Büyük Taarruzda Afyonkarahisar**, Afyonkarahisar 2010.

“Atatürk Dönemi Meclisleri (1920-1938)”, **Doğumunun 125. Yılında Mustafa Kemal Atatürk**, Ankara 2011.

“Millî Mücadele Dönemi Bütçeleri”, **90. Yılında Millî Mücadele Sempozyumu**, Afyon Kocatepe Üniversitesi (Mayıs 2009), Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2011.

“Cumhuriyetin İlanı ve Doğan Tepkiler”, **Cumhuriyetin İlanının 90’ıncı Yılında Atatürk ve Cumhuriyet Sempozyumu**, (23-24 Ekim 2013), Genelkurmay Basımevi, Ankara 2014, s.213-226.

Ansiklopedi Maddeleri

Atatürk Ansiklopedisi

Anadolu ve Rumeli Müdafaai Hukuk Grubu.

Başkomutanlık Kanunu.

Celalettin Arif Bey.

Cumhuriyetin İlanı.

Dokuz Umde.

Hüseyin Avni Ulaş.

İkinci Grup.

İstiklâl Grubu.

Mandacılık.

Takrir-i Sükûn Kanunu.

Teşkilat-ı Esasiye Kanunu (Anayasa).

Türkiye Komünist Fırkası.

TDV İslâm Ansiklopedisi

Türkiye Büyük Millet Meclisi, C.41, İstanbul:2012, s.593-596.

EŞİM İHSAN GÜNEŞ

Doç. Dr. Zeliha Güneş

Yıl 1981. Selçuk Üniversitesinde liseden bozma bir binada yer alan Fen-Edebiyat Fakültesinde öğretim elemanıyız. Aynı kapıdan küçük bir koridora girilir; oraya açılan bir kapıyla tek odadan ibaret Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne, ikinci kapıyla da Tarih Bölümüne geçilirdi. İki bölümü ayıran duvar ahşap bir perdeden ibaretti. Muhtemelen bir dersliği ikiye bölüp iki ayrı bölümü yerleştirmişlerdi. Yanlış anımsamıyorsam, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde beş kişiydik. Bir doktoralı öğretim elemanı vardı. Üç arkadaş bitirmek üzere oldukları doktora tezlerini yazıyorlardı. Ben de yüksek lisans yapıyordum.

Tarih Bölümünün öğretim elemanı sayısı bizden azdı. İhsan, benim orada gördüğüm iki kişiden biriydi. Bölüm Başkanı Prof. Dr. Neşet Çağatay'ın rektör olduğu için uğrayacak vakti yoktu sanırım; bölümde hiç görmedim. Ama ikide birde telefon edip dersine İhsan'ın girmesini istediğini duyuyordum. Nitekim o da kendi dersinden yeni çıktığı hâlde koşarak Çağatay'ın dersine gidiyordu. Zaten sınavları da o yapıyordu. Neredeyse tek başına Bölümün tüm işlerini üstlenmiş; hiç yüksünmeden koşturuyordu. Bu çalışkanlığı dikkatimi çekmişti. Tanıştık, arkadaş olduk. Fakat bir süre sonra İhsan'ın görev süresi uzatılmadı. Bunun üzerine Anadolu Üniversitesi'ne geçti.

Aynı koşuşturmaca Anadolu Üniversitesi'nde de sürdü. Önce İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesinin kalabalık amfilerinde bir yıl ders verdi. Ben de Anadolu Üniversitesi'ne geçtim. Yine aynı koridoru paylaşmaya başladık. Sonra geçtiği Fen-Edebiyat Fakültesinde yıllarca Fakültenin sosyal bilim alanındaki tek bölümü olacak Tarih Bölümünü kurdu. Bu arada evlendik. İhsan, Bölümünü güçlendirmek, geliştirmek için çok emek verdi. Üniversite ikiye bölünüp Osmaniye Üniversitesi kurulunca Bölümün elemanlarının hemen hemen yarısı o tarafa geçti. Bizim Üniversitede ise Edebiyat Fakültesi açılınca Tarih Bölümünün âdeta yeniden kurmak zorunda kaldı.

Dekan yardımcısı olmuştu. Bu kez de ekstern öğrenci kavramıyla yüz yüze geldi; onların işleri için koşturdu. Fakültenin az sayıdaki genç öğretim elemanları ile sınav sorularını hazırlayıp çoğaltmak için kimi zaman gece yarılarını aşan bir mesai yaptı.

Üniversitenin kütüphanesinin geliştirilmesi için çok emek verdi. Prof. Dr. Neşet Çağatay'ın çok sayıda kitabını kütüphanemize kazandırdı. Bir dönem Türkiye Büyük Millet Meclisinde parlamento tarihi yazmakla görevli bir takım çalışması içinde bulunmuştu (Türk Parlamento Tarihi Yazım Grubunda üye olarak). O sırada Türkiye Cumhuriyeti Tarihi için önemli gördüğü gazetelerin mikrofilmlerinin Meclis Kütüphanesinden alınmasını sağlayarak Üniversite Kütüphanesinde önemli bir süreli yayın arşivi oluşturdu.

Üniversitede böyle koştururken evde dinlenebildiğini söyleyemem. Her akşam ülkede ne olup bittiğini öğrenmek için biraz haber izledikten sonra bütün zamanını çalışma odasında geçirirdi. Her zaman yetiştirmeye çabaladığı bir bildirisi, bir yazısı ya da bir konuşma metni olurdu.

Benim önceleri şaşırdığım bir yönü de titizliğidir. Bunca yoğun çalışma temposu içindeyken bile yazılarının diline, anlatımına büyük özen gösterir; âdeta kılı kırk yarar. Yerine oturmadığını düşündüğü sözcükler, cümleler için uzun uzun tartışır. Tabii, bu titizliği emekli olduktan sonraki çalışmalarında da aynen sürdürmekte.

Üniversitemizin çeşitli konularda kamuoyuna yayımladığı birçok bildiri-si onun kaleminden çıkmıştır. En iyi ifadeleri yakalamak, en doğru vurguları yapmak için bunlara da çok emek vermiştir. Bir keresinde Rektör Prof. Dr. Akar Öcal ertesi güne bir bildiri yazmasını istemişti. Bütün akşam yaza çize çalıştı; yazdıklarını bana okudu. Gece yarısını geçerek ben yattım. Sabah kalktığımda onun hiç yatmadığını; yorgun ama bildiriye istediği gibi yazıp bitirmenin mutluluğu içinde çayı koyduğunu gördüm. Sonra traşını olup olağan mesaisi için hazırlanmıştı. Bu bildiri ileride yıllarca yazacağı bildirilerin de yolunu açmıştı.

Kişiliğinin dikkat çeken başka bir yönü tuttuğunu koparan bir insan olmasıdır. Dekan olduğunda ilk işi Fakülteyi hiçbir açıdan uygun olmayan Sarı Bina'dan (eski Eğitim Fakültesi Binası) kurtarmak oldu. Rektörümüz Prof. Dr. Engin Ataç'ı bu binanın yetersizliği konusunda ikna ederek o sırada başka amaçla yapılmakta olan bir inşaatın Edebiyat Fakültesi için geliştirilmesini, büyütülmesini sağladı. İnşaat sürerken de her gün kontrole giderdik. Mermerlerin düzgün yerleşmesi gibi konularda ustaları uyarırdı. Tabi bu arada pantolon paçaları da toza toprağa bulanırdı.

İnşaat kısa sürede bitti. Fakülteye yerleşirken Rektör'ün "Üçer kişi bir odada oturmalı, yardımcı doçentler dâhil" uyarısına karşın olabildiğince tüm öğretim elemanlarına oda verdi. Çünkü fırsat varken herkesin rahat çalışma ortamı olsun; arkadaşlar verimli çalışsın istedi. Dersliklerle öğretim elamanı odalarını ve yönetim binasını ayırdı. Kuruluş aşamasında olan Fakültenin öğrenci işleri, not işleri, satın alma, arşiv gibi birimlerini düzene koydu. Bir süre sonra da Rektörlüğü ikna ederek Edebiyat Fakültesi Dergisi'ni çıkardı. Amacı,

yazdıklarını burada yayımlayarak genç öğretim elemanlarını çalışmaya teşvik etmekte. Zaten, çoğunluğu genç olan öğretim elemanı arkadaşların kendilerini her yönden geliştirmeleri için olanak yaratmaya çalışırdı. Derdi, hem onların alanlarına katkı yapacak bilimsel çalışmalar yapmalarını sağlamak hem de bir an önce akademik basamakları tamamlayarak Fakültenin kadrosunu genişletmekti.

Fakültenin fiziki durumu dâhil her şeyi ile ilgilenirdi. Sabah kapıdan girdiğimizde -hemen dersi ya da toplantısı yoksa- Dekanlığa çıkmadan doğru dersliklerin olduğu koridora yönelir, her tarafı kolaçan ederdi. Bir yerde herhangi bir arıza, bir eksiklik ya da temizlikte bir aksaklık varsa kendi gözleriyle görür; düzeltme yoluna giderdi.

Dışarıdan ciddi, sert bir görünümü olmasına karşın duyarlı, insancıl, hakkaniyetlidir. Dekan iken tüm Fakülte elemanlarını koruyup kollardı, ben hariç. Burada ufak bir parantez açacağım: Öğretim elemanlarına ilk kez bilgisayar verileceği zaman daha Sarı Binadaydık. Bilgisayar verilecek öğretim üyelerinin listesi yapılmış; hepimize ya da her odaya bilgisayar verilsin diye düşünülmüş. Haberi alınca hepimiz çok sevinmiş; dört gözle beklemeye başlamıştık. Ancak bilgisayarlar geldiğinde ya aramıza yeni bir öğretim elemanı katılmıştı ya da bilgisayar bir eksik gelmişti. Dağıtılacağı zaman durum kendisine aktarılmış listedeki adımın üzerini çizip, Zeliha Hanım'a vermeyelim, demiş. Hem benim hem de oda arkadaşım Sakine'nin sevincimiz kursağımızda kalmıştı...

Kamucuydu; eşitliğe, devlet malının doğru yerde, verimli biçimde kullanımına özen gösterirdi. Ülkede baş gösteren ekonomik sıkıntı dolayısıyla makam aracının Rektörlük havuzuna bırakılmasına öncülük eden dekanlardan biriydi. Ondan sonra Fakülteye kendi arabamızla gelip gittik.

Şehir dışına doktora savunmasına giden arkadaşlara sonucu hemen bildirmelerini tembihlerdi. Arkadaşın savunmadan başarıyla çıktığını öğrenir öğrenmez de Rektörlüğe haber verir; yardımcı doçentlik kadrosu peşine düşerdi. Bu çabayı kimi konularda görüş ayrılığına düştüğü, bu yüzden tartıştığı arkadaşlar için de aynen gösterdiğini biliyorum.

Öğrencilere gelince: Fakültenin öğrencileri onun çocuklarıydı sanki. Gençliğin heyecanıyla kantinde eylem yapanların polisin eline düşmemesi için uğraşırdı. Gerekirse sert davranır, bu yüzden tepki de çekerdi. Tüm çabası onların bir zarar görmeden, yasadışı örgütlerin tuzağına düşmeden eğitimlerini bitirmelerini sağlamaktı. Kimi özel günlerde, yemeğe giderken ortamda bir gerginlik sezerse yemekten vazgeçip yoldan döner, geri Fakülteye giderdi. Amacı çocukların zarar göreceği bir olay çıkmasını, çıkarsa büyümesini önlemektir. Sanıyorum birçok öğrenciyi kurtarmıştı bu yolla. Ayrıca birlikte çalıştığı lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin iyi yetişmesi için büyük bir çaba

gösterirdi. Bütün bu yoğunluğuna rağmen titizlikle hazırlandığı derslerini ak-satmadan yapardı.

İlkeleri olan, o ilkelere sonuna dek bağlı bir insandır. Bence zaten kişilikli bir duruş için de bilimsel tutarlılık için de gereklidir bu tutum. Ancak bilindiği gibi bu kişilik özelliği ülkemizde kimi zaman kişiyi zorlar. Hele hele bu kişi tutarlı, adaletli bir yönetici olma derdinde ise. Dekan iken, bir konuda Rektörle ters düşmüştü. İkisi de birbirlerine düşüncelerini aktardılar; ama kimse ötekini ikna edemedi. İlişkileri uygarca sürüyordu. Bu anlaşmazlığı öteki işlere yansıt-madılar. Konu bir süre belirsizlik içinde kaldı. Bu arada Rektör kendisini zorla-ma yoluna giderse diye istifa dilekçesini de yazıp çekmecesine koydu. Neyse ki gerek kalmadı; Rektör sorunu onu rahatsız etmeyecek bir uygulama ile çözdü. Makamda mevkide gözü yoktu. İdealistti, bir o kadar da hırslıydı. Fakültesinin, Bölümünün başka üniversitelerdeki tarih bölümleriyle yarışmasını isterdi. O yüzden programlar nasıl iyileştirilebilir; öğrencilerin donanımını artırmak için başka hangi dersler eklenebilir diye düşünür, bu yolda çabalarlı.

Yasalara son derece bağlıydı. Sorunların yasal çerçevede çözülmesini ister-di. Üniversitesine, Bölümüne de çok bağlıydı. Çeşitli üniversitelerden gelen tek-liflere sıcak bakmadı (Ankara Üniversitesinden, Hacettepe Üniversitesinden, Dokuz Eylül Üniversitesinden, Ortadoğu Teknik Üniversitesinden)

Politik kimliğini öğrencilerinin, çalışma arkadaşlarının, yöneticilerin gayet iyi bildiğini sanıyorum: Kemalist'ti. Atatürk ilke ve devrimlerine uymanın, Cumhuriyet'in kuruluş esaslarını koruyup kollamanın ülkemiz için yaşamsal önemde olduğu bilinciyle hareket ederdi. Alanı da Cumhuriyet Tarihi olduğu için kendini bu konuları araştırmaya ve anlatmaya adanmıştı. Üniversitedeki Atatürk'ü anma törenlerinde Türkiye'nin saygın bilim insanlarının, önde gelen aydınlarının konuşma yapmasını sağladı. Bu anma törenlerinin çoğunda salon-lar tıklım tıklım dolar, merdivende ayakta izleyenler olurdu. Sanıyorum o 10 Kasım'ları izleyen arkadaşlar unutmamıştır...

Kaleminin güçlü olduğunu yazılarını okuyanlar bilir. Konferansları da et-kili hitabetinin kanıtıdır. Gittiği hemen her yerde konuşmalarının ilgiyle dinle-nip güçlü alkışlarla desteklendiğine çok tanık oldum. Kimilerinin suya sabuna dokunmayan sözler ettiği ortamlarda bile doğru bildiğini cesurca dile getirirdi. Prof. Dr. Akar Öcal'ın rektörlüğü döneminde Üniversitenin bir öğretim yılı açılış töreninde kendisinden öğretim üyeleri adına konuşma yapması istendi. Bu bir ilkti, çok ses getiren bir konuşma yaptı. Törende bir Bakan da bulunuyor-du. Üniversitelerin, eğitimin içinde bulunduğu sorunları, öğretim üyelerinin sıkıntılarını etkili bir biçimde dile getirmişti. Akıllarda kaldığını düşündüğüm bu konuşma daha bitmeden arada aldığı alkışa kendisinin de irkildiğini gözle-miştim. Törenden sonra bu konuşma için kutlamaya gelenlerden biri teşekkür ederken eklemişti "Biz seni hiç tanımamışız." diye.

Bence kayda değer bir yönü de çevresindeki saygınlığıdır. Alanıyla ilgili tüm toplantılarda, kimi toplu çalışma ortamlarında hep saygı görmüştür. Üstelik farklı anlayıştaki değişik kesimlerin hemen hepsi böyle yaklaşmıştır ona. Hâlen de alanıyla ilgili toplantılara, konferanslara çağrılmakta; olabildiğince bu çağrılara olumlu yanıt vermektedir.

Son alarak üniversite ve şehir dışında da önemli çalışmalara yıllarca katkıda bulunduğunu belirtmeliyim: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu Atatürk Araştırma Merkezinde, Genelkurmay Başkanlığı Atatürk Araştırma Merkezinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Türk Parlamento Tarihi Yazım Grubunda üye olarak bulunmuştur. Kimi sivil toplum örgütleriyle birlikte çalışmıştır. Harp Okulunda, Polis Okulunda ders vermiştir.

Bilimsel çalışmalarının, idari görevlerinin yanında benimle, oğluyla ilgilenmeyi de ihmal etmemeye çalıştı. Sıcak yuvamızda kırk yıl saygı, sevgi ve anlayışa dayalı olarak mutlu bir yaşam sürdürdük. Aktif görevimizi tamamladık, emekliliğin tadını çıkarmaya çalışıyoruz.

İhsan Güneş Hoca eşi Zeliha Güneş'le